IGAZSÁG ÉS ÉLET
Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára
Lectio continua – Bibliaolvasó kalauz alapján

2011. március 7. hétfő
Apostolok Cselekedetei 23,23–35

Dr. Kozma Zsolt

Pált Cézáreába szállítják
23,23Ezután hívatott két századost, és megparancsolta nekik: "Éjszaka kilenc órától fogva állítsatok készenlétbe kétszáz katonát, valamint hetven lovast meg kétszáz lándzsást, hogy induljanak Cézáreába. 23,24Adjatok melléjük hátas állatokat is, hogy Pált felültetve biztonságban juttassák el Félix helytartóhoz." 23,25Azután levelet írt, amelynek ez volt a tartalma: 23,26"Klaudiusz Liziász a nagyra becsült helytartónak, Félixnek üdvözletét küldi. 23,27Ezt a férfit a zsidók elfogták, és meg akarták ölni, de csapatommal megjelenve kiszabadítottam, mivel tudomásomra jutott, hogy római polgár. 23,28Mivel meg akartam tudni, mivel vádolják, a nagytanácsuk elé vezettettem. 23,29Megállapítottam, hogy az ő törvényük vitás kérdéseivel kapcsolatban vádolják, de nincs ellene semmiféle halált vagy fogságot érdemlő vád. 23,30Mivel pedig jelentették nekem, hogy merénylet készül ez ellen a férfi ellen, azonnal elküldtem hozzád, és vádlóinak is meghagytam, hogy nálad emeljenek szót ellene." 23,31A katonák tehát a kapott parancs értelmében átvették Pált, és elvitték az éjszaka folyamán Antipatriszba. 23,32Másnap a lovasokat tovább küldték vele, ők pedig visszatértek a várba. 23,33Mikor megérkeztek Cézáreába, átadták a levelet a helytartónak, és elébe vezették Pált is. 23,34Amikor a helytartó elolvasta a levelet, megkérdezte Páltól, hogy melyik tartományból való; és amikor megtudta, hogy Ciliciából, 23,35így szólt: "Akkor foglak kihallgatni, ha vádlóid is megérkeztek." És megparancsolta, hogy Heródes palotájában őrizzék.

Amit a textusról tudni kell:
- **exegetikai megjegyzések**
- **teológiai összefüggések feltárása**

Parancs Pál tovább küldésére (23–24.v.)

Az előző igeszakaszban a drámai feszültség fokozódik az által, hogy Lukács kétszer is leírja az összeesküvést (23,12–15 és 20–21). Ez most feloldódik: az ezredes parancsot ad, hogy éjszaka titokban (az eredeti szövegben az éjszaka harmadik órája = este kilenc óra), Pált Cézáreába vigyék. A mindenkori üzenet beágyazódik az egyszeri valós történeti eseményekbe, ezekre a prédikációban ki kell térni, de csak a legegyszerűbb és nagyon rövid ismertetéssel. Az ezredes feltűnően nagyszámú kísérő őrséget rendel, amely (valószínű) az Antónia erőd legénységének a fele volt. Bizonyára azért, mert tartott az éjszakai rajtaütéstől,[1] de azért is, mert felelős volt egy római polgár biztonságáért. Lukács azonban ezt azért is hangsúlyozza, hogy az olvasóval megértesse: a misszióban Pál Isten nagyon fontos eszköze. A 24. versben a διασώζω a textus egyik kulcsszava. A szó az „átment, kiment" valahonnan valahova (nem csupán biztonságba juttat, mint az új fordításban) értelmével a Jeruzsálem – Róma útleírásban még négyszer fordul elő (27,43.44. és 28,1.4, kimenekülés a hajótörés veszedelméből). Az ezredes célja, hogy Pált épen adják át a felettes római hatóságnak, az Istené az, hogy átmentve őt, Rómába is elvihesse az evangéliumot.

Az ezredes levele (25–30.v.)

A hellénista–római stílusban megírt levélben (hasonló olvasható a 15,23–29-ben) az ezredes megnevezi saját magát (csak itt: Klaudiusz Liziász) és a címzettet, Félixet. Ez a „nagyra becsült" helytartó jött-ment alak. Tisztségét annak köszönhette, hogy rokoni kapcsolatai voltak: első feleségének császári (Claudius császár egyik kegyeltjének a testvére volt), másodiknak zsidó királyi (Druzilla, II. Agrippa testvére, 24,24). Helytartóságának utolsó éveiben (kb. 57–58-ban) Júdában politikai bizonytalanság, több kisebb lázadás is volt, s a hatalom úgy látta, hogy ez veszélyezteti Róma helyzetét. Az ezredes

[1] Ez az indoklás olvasható is a P^{48} papiruszban.

beszámol arról, hogy törvényszerűen járt el Pál ügyében, és ezt, mint saját érdemét mutatja be. Az egyik magyarázó négy tartalmi elemet emel ki a levélből: 1. Pál római polgár, ezért a helytartónak kell ítélkeznie fölötte. 2. a fogoly szabadulása a római hatóságoknak köszönhető. 3. A római büntetőjog szerint ártatlan. 4. A birodalom szempontjából zsidó vallási kérdésekről van szó, ezek nem tartoznak a római jogi eljáráshoz.[2] A levélből – különben a nagyobb szövegösszefüggésből is – két lényeges, evangéliumi párhuzamot kell kiemelnünk. Először: Pállal ugyanúgy járatják hatóságról hatóságra az utat, mint ahogyan Jézust a zsidók és a rómaiak előtt meghurcolják (a zsidó tanács előtt, Lk 22,66–71; Pilátus előtt, 23,1–16 – lekció is lehet). Másodszor: az ezredes ártatlannak vallja, később Fesztusz is (25,25), majd együtt, Agrippa király, nővére, Bereniké és Fesztusz helytartó is (26,30–32), mint ahogyan Pilátus is vélekedett Jézusról (Lk 23,14–15).

A helytartó átveszi a foglyot (31–35.v.)

Az éjszakai út Jeruzsálemtől Antipatriszig (60 km), a másnapi Cézáreáig (40 km) csak az első szakasza az Isten által rendelt végcélnak. Antipatriszból a gyalogosokat visszaküldik, mert itt, Jeruzsálemtől távolabb, a különítmény nincs már veszélyben, és azért is, mert az Antónia erődben szükség volt az egész őrségre. A hátralevő utat Pállal csak a lovasok teszik meg. A tengerparti Cézárea Nagy Heródes egykori palotája, jelenleg a helytartó székhelye, s innen indul el majd az apostol a „negyedik térítői útra” (a szokatlan elnevezést lásd a későbbi fejezeteknél). Fesztusz elolvassa a levelet, és még a tulajdonképpeni meghallgatás előtt meg akar győződni saját illetékességéről, ezért kérdezi, hogy melyik tartományból való. Pál az akkor Szíriához tartozó Ciliciát jelöli meg, amelynek fővárosa Tarzusz volt. A római jog szerint a bűnöst vagy a vétek elkövetésének helyén, vagy születésének városában kellett elítélni. Tarzusz szabad város volt, polgárai nem tartoztak a helytartó hatáskörébe, így a pernek Jeruzsálemben kellett volna lefolynia. Félix azonban most éppen Cézáreában volt, és úgy vélte, felhatalmazott a kihallgatásra. A helytartó nemcsak a római jognak megfelelően akar eljárni, hanem igazságosságra is törekszik: csak a vádlók jelenlétében hallgatja ki a vétkest.

[2] ROLOFF, JÜRGEN: *Die Apostelgeschichte*, NTD. Göttingen, Vandenhoeck-Ruprecht, 1981. 332–333.

Prédikációvázlat

Akik Istent szeretik, minden javukra szolgál (Róm 8,28)

1. Az értékes fogoly

Pált Jeruzsálemből Cézáreába viszik. Az esemény leírásában nem fordul elő sem Isten, sem Pál neve, pedig „ők" vannak a központban. A százados, az ezredes, a kísérők, Félix tudatukon és akaratukon kívül Isten céljait szolgálják. Ő még az istenellenes erőket is felhasználja szolgái és az ügy érdekében. Isten gyermekei adott esetben megszólalnak, védekeznek, bizonyságot tesznek, mint Pál az előző részekben, máskor pedig némán engedik, hogy az események fölöttük történjenek. A fogoly Pál tudja, hogy most a hallgatás ideje jött el, s azt is, hogy tulajdonképpen nem a rómaiak foglya, hanem Krisztusé. A kirendelt katonai kísérők száma, az a tény, hogy a hivatalnokok komolyan veszik őt, mutatja, hogy Pál fontos személyiség. Keresztyénként járni-kelni a világban nem jelent ugyan dölyföt, nem jelenti azt, hogy lenézi nem keresztyén környezetét, de azt igen, hogy tudatában van értékének, hogy nem aranyon vagy ezüstön, hanem drága véren van megváltva (1Pt 1,18–19), s mint ilyen értékes eszköz Isten háztartásában.

2. Isten szolgája az, a te javadra (Róm 13,4)

A keresztyén ember állampolgár, alá van vetve a világi hatalmasságoknak, sokszor ki van szolgáltatva. Pál római polgárként szintén hatalom alá van vetve, s ez jelenthet – mint az ő esetében is –, kiszolgáltatottságot. Nehéz kimondani (Pálnak sem volt könnyű), hogy engedelmességgel tarozunk a felsőbbségnek. Marcona őrök, kötelességtudó hivatalnokok, vagy hivatalukkal visszaélők között élünk, számíthatunk közömbösségükre, vagy éppen rosszindulatukra. Pál keresztyén türelemmel viseli mindazt, ami vele itt történik, nemcsak mert fogolyként mást nem tehet, hanem mert tudja, hogy ezek is javára szolgálhatnak. A felolvasott textusban nincs szó ellenséges közhivatalnokokról, de megtörténhet, hogy ezek visszaélve hatalmukkal, erőszakot is alkalmaznak (az ezredes Pált korbáccsal vallatta, 22,24). Pedig ebben is az első századok mártírjainak, közelmúltbeli elődeinknek lelki örökösei vagyunk. A válságos helyzetekben abban a hitben kell megerősödnünk, hogy Isten foglyaiként az ő kezében vagyunk. Ő velünk van, s akkor kicsoda lehet ellenünk. Isten józan érveket is ad az övéinek: Pál római polgárságára hivatkozik, s nekünk tudnunk kell, hogy a világi törvények szerint is milyen jogaink vannak.

3. Részünk van Krisztus szenvedéséből

Pál nemcsak a Krisztus*ért* szenved (szenvednie kell az én nevemért, 9,16), hanem Krisztus*sal* szenved. Péter szavaival: részesül a Krisztus szenvedésében (1Pt 4,13). A miénk nem Krisztus megváltó szenvedése, de megengedi, vagy éppen kötelez, hogy akik az ő testének tagjai, megváltottakként, úgy értelmezzék saját szenvedésüket, mint az Ő szenvedésének részét. A fogoly Jézus a zsidók és Pilátus kihallgatásának keresztтüzében beszél, védekezik, igazolja magát (Lk 22,67–69; 23,3; Jn 18,20–23; 34–37; 19,11), de hallgat is (23,9), amikor Heródes méltatlan kérdéseket tesz fel. Pál a hatóságok szerint is ártatlan (29.v.), mint Pilátus szerint Jézus is (Lk 23,4.14–15). Ártatlanságunk tudata biztonságot ad Isten mai gyermekeinek, a keresztyéneknek, hogy a szólásban és a hallgatásban, szabadságukban és fogságukban méltósággal hordozzák annak a nevét, akihez kapcsolták életüket.